

*Pikaluottoihin liittyvän
lainsäädännön uudistaminen*

Lausuntotiivistelmä

LAUSUNTOJA JA SELVITYKSIÄ 2009:4

*Pikaluottoihin liittyvän
lainsäädännön uudistaminen*

Lausuntotiivistelmä

OIKEUSMINISTERIÖ

Painotuote

ISSN 1458-7149

ISBN 978-952-466-797-5 (nid.)

ISBN 978-952-466-798-2 (PDF)

Oikeusministeriö

Helsinki 2009

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä
19.2.2009

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri)		Julkaisun laji Lausuntotiivistelmä	
Sofia Aspelund		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön uudistaminen. Lausuntotiivistelmä			
Julkaisun osat			
Tiivistelmä Oikeusministeriö pyysi pikaluottotyöryhmän mietinnöstä lausuntoa 42 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon antoi 36 tahoa. Lausunnonantajat pitivät yleisesti ottaen tärkeänä, että pikaluottoihin ja niiden myöntämiseen mahdollisesti liittyviin ongelmakohtiin kiinnitetään huomiota, ja useat lausunnonantajat suhtautuivat pääosin myönteisesti myös työryhmän ehdotuksiin. Osa lausunnonantajista piti ongelmallisena kuitenkin sitä, että ehdotetut kuluttajansuojalain muutokset vaikuttaisivat myös muihin luottoihin kuin pikaluottoihin. Pääasiassa tällä perusteella kriittisimmin suhtauduttiin varojen luovuttamisaikaa koskevaan säännökseen. Rikoslain kiskontaa koskevan säännöksen uudistamiseen suhtauduttiin pääasiassa myönteisesti, mutta säännöksen perusteluihin ehdotettiin joitakin täsmennyksiä ja täydennyksiä. Ehdotettuun korkolain muutokseen sen sijaan useat lausunnonantajat, erityisesti elinkeinoelämää edustavat tahot, suhtautuivat kriittisesti tai epäilevästi. Toisaalta useat lausunnonantajat suhtautuivat ehdotukseen myönteisesti, ja muutamat lausunnonantajat pitivät ehdotusta velallisen aseman parantamisen kannalta jopa erityisen tärkeänä.			
Avainsanat: (asiasanat) kuluttajansuoja, luotto, rahoituspalvelut			
Muut tiedot tiedot (Oskari- ja HARE-numero, muu viitenumero) OM 2/41/2007, OM038:00/2007			
Sarjan nimi ja numero Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:4		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-797-5 (nid.) 978-952-466-798-2 (PDF)
Kokonaissivumäärä 30	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Oikeusministeriö		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum
19.2.2009

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Sofia Aspelund	Typ av publikation Remissammandrag		
	Uppdragsgivare Justitieministeriet		
	Datum då organet tillsattes		
Publikation (även den finska titeln) Revidering av lagstiftningen om snabbkrediter. Remissammandrag (Pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön uudistaminen. Lausuntotivistelmä)			
Publikationens delar			
Referat Betänkandet av arbetsgruppen för snabbkrediter skickades ut på remiss av justitieministeriet till 42 myndigheter och andra organ. Svar inkom från 36 instanser. Remissorganen ansåg det i regel viktigt att uppmärksamma eventuella problem med snabbkrediter och med beviljandet av sådana krediter. Många remissorgan förhöll sig också huvudsakligen positivt till arbetsgruppens förslag. En del remissorgan ansåg det dock problematiskt att de föreslagna ändringarna i konsumentskyddslagen också kommer att påverka andra krediter än snabbkrediterna. Huvudsakligen på denna grund förhöll man sig mest kritisk till bestämmelsen om tidpunkten för överlåtandet av medel. Inställningen till ändringen av bestämmelsen om ocker i strafflagen var i regel positiv, men vissa preciseringar och kompletteringar föreslogs till motiveringstexten. Flera remissorgan, särskilt sådana som representerade näringslivet, förhöll sig däremot kritiskt eller skeptiskt till den föreslagna ändringen av räntelagen. Flera remissorgan var dock positivt inställda till förslaget och några remissorgan ansåg t.o.m. att förslaget var särskilt viktigt för att förbättra gäldenärernas ställning.			
Nyckelord konsumentskydd, kredit, finansiella tjänster			
Övriga uppgifter (Oskari- och HARE-numren, andra referensnumren) JM 2/41/2007, JM038:00/2007			
Seriens namn och nummer Justitieministeriet, Utåtanden och utredningar 2009:4		ISSN 1458-7149	ISBN 978-952-466-797-5 (häft.) 978-952-466-798-2 (PDF)
Sidoantal 30	Språk finska	Pris	Sekretessgrad offentlig
Distribution Justitieministeriet		Förlag Justitieministeriet	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	11
2	YHTEENVETO LAUSUNNOISTA.....	11
3	YLEISTÄ.....	12
4	YKSITYISKOHTAISET KANNANOTOT	14
4.1	Kuluttajansuojalain 7 luku.....	14
	Säännösten soveltamisala.....	14
	Lainanhakijan henkilöllisyyden tunnistaminen ja todentaminen	15
	Henkilöllisyyden todentamista koskevien tietojen säilyttäminen	18
	Varojen luovuttamista koskevat rajoitukset	19
	Muut muutokset kuluttajansuojalakiin.....	20
4.2	Rikoslaki – luottokiskonta.....	20
4.3	Korkolaki – viivästyskoron määrä	22
5	MUITA HUOMIOITA.....	23
	LIITE.....	25

1 JOHDANTO

Oikeusministeriö asetti 22 päivänä lokakuuta 2007 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus pikaluottoihin liittyvän lainsäädännön muuttamisesta. Työryhmän pääasiallisena tavoitteena oli vähentää pikaluottojen tarjonnassa esiintyneitä ongelmia ja epäkohtia.

Pikaluottotyöryhmän mietintö (oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2008:7) valmistui 11 päivänä marraskuuta 2008. Mietinnössä ehdotetaan uudistettaviksi kuluttajansuojalain (38/1978) 7 lukua, kiskontaa koskevaa rikoslain (39/1889) säännöstä sekä korkolain (633/1982) säännöstä viivästyskoron määrästä.

Mietinnön mukaan kuluttajansuojalain 7 lukua muutettaisiin siten, että myös pieniä ja lyhytaikaisia luottoja markkinoitaessa olisi ilmoitettava luoton todellinen vuosikorko. Lisäksi lukuun lisättäisiin säännös luotonantajan velvollisuudesta todentaa lainanhakijan henkilöllisyys huolellisesti sekä säännös, jolla kiellettäisiin kulutusluottosopimuksen nojalla myönnettävien varojen välitön maksaminen kuluttajalle silloin, kun luottoa haetaan ja se myönnetään myöhään illalla tai yöllä.

Rikoslain kiskontaa koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että koron ja muun taloudellisen edun kohtuuttomuutta arvioitaisiin suhteessa luotonantajan suoritukseen. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi korkolain säännöstä, joka mahdollistaa lakisääteistä viivästyskorkoa korkeamman koron perimisen viivästysajalta silloin, kun luottoajalta maksettava korko on ollut suurempi kuin lakisääteinen viivästyskorko.

Oikeusministeriö pyysi mietinnöstä lausuntoa 42 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon antoi 36 tahoja. Tiivistelmän liitteessä on lueteltu ne viranomaiset ja yhteisöt, joilta on pyydetty lausuntoa sekä ne, jotka ovat antaneet lausunnon.

2 YHTEENVETO LAUSUNNOISTA

Lausunnonantajat pitivät yleisesti ottaen tärkeänä, että pikaluottoihin ja niiden myöntämiseen mahdollisesti liittyviin ongelmakohtiin kiinnitetään huomiota. Useat lausunnonantajat suhtautuvat pääosin myönteisesti myös työryhmän ehdotuksiin (*sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Itä-Suomen hovioikeus, Rovaniemen hovioikeus, Oulun käräjäoikeus, Tampereen käräjäoikeus, Valtakunnansyyttäjänvirasto, keskusrikospoliisi, tietosuojavaltuutettu, Katakombista Elämään Kansanliike ry, Suomen Asianajajaliitto ry, Takuu-Säätiö*). Jotkut lausunnonantajat arvioivat, että vaikka työryhmän ehdotukset ovat oikeasuuntaisia ja kannatettavia, ne eivät ole ehkä riittäviä (*Kirkkohallitus, Kuluttajavirasto, Velkaneuvonta ry*).

Osa lausunnonantajista pitää ongelmallisena sitä, että ehdotetut kuluttajansuojalain muutokset vaikuttaisivat myös muihin luottoihin kuin pikaluottoihin. Pääasiassa tällä perusteella kriittisimmin suhtaudutaan varojen luovuttamisaikaa koskevaan säännökseen (*Helsingin käräjäoikeus, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, FiCom ry, Finanssialan Keskusliitto ry, Keskuskauppakamari, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry, Suomen Asianajajaliitto ry, Suomen Perimistoimistojen Liitto r.y.*). Eräät tahot esittävät

kriittisiä huomioita myös muun muassa lainanhakijan henkilöllisyyden todentamista koskevasta säännöksestä.

Rikoslain kiskontaa koskevan säännöksen uudistamiseen suhtaudutaan pääasiassa myönteisesti, mutta säännöksen perusteluihin ehdotetaan joitakin täsmennyksiä ja täydennyksiä. Ehdotettuun korkolain muutokseen sen sijaan useat lausunnonantajat, erityisesti elinkeinoelämää edustavat tahot, suhtautuvat kriittisesti tai epäilevästi (*valtiovarainministeriö, Itä-Suomen hovioikeus, Helsingin käräjäoikeus, Tampereen käräjäoikeus, EK, FiCom ry, Finanssialan Keskusliitto ry, GE Money Oy, Keskuskauppakamari, Suomen Asiakastieto Oy, Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry, Suomen Asianajajaliitto ry, Suomen Kaupan Liitto ry, Suomen Perimistoimistojen Liitto r.y., Suomen Yrittäjät ry*). Toisaalta useat lausunnonantajat suhtautuvat ehdotukseen myönteisesti (*sosiaali- ja terveysministeriö, Rovaniemen hovioikeus, Oulun käräjäoikeus, keskusrikospoliisi, Kirkkohallitus, Kuluttajavirasto, Katakombista Elämään Kansanliike ry, Takuu-Säätiö, Velkaneuvonta ry*), ja muutamat lausunnonantajat pitävät ehdotusta velallisen aseman parantamisen kannalta jopa erityisen tärkeänä (*Kuluttajavirasto, Katakombista Elämään Kansanliike ry, Velkaneuvonta ry*).

3 YLEISTÄ

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole huomautettavaa eikä *Rahoitustarkastuksella* (nykyinen *Finanssivalvonta*) lausuttavaa ehdotuksista. *Rovaniemen hovioikeus* katsoo, että ehdotetut tarkistukset lainsäädäntöön ovat hyvin tasapainossa sekä perustuslaillisen elinkeinovapauden että kuluttajansuojaintressien kanssa.

Tampereen käräjäoikeus toteaa, että nopeasti yleistynyt pikaluottoilmiö heijastanee yhtäältä tarvetta tämänkaltaiselle palvelulle, mutta toisaalta nopean kasvun mukana on ilmaantunut epäterveitä ilmiöitä, joita on pyrittävä karsimaan. Käräjäoikeus arvioi, että uusilla säännöksillä voidaan ainakin jossain määrin hillitä negatiivista kehityksenkulua, ja se toivookin, että säännökset saatettaisiin voimaan mahdollisimman pikaisesti. Myös *Velkaneuvonta ry* korostaa hankkeen kiireellisyyttä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, ettei pikaluottojen aiheuttamien ongelmien määrä näyttäisi olevan tasaantumassa tai laskussa, ja se katsoo joidenkin muiden lausunnonantajien tavoin, että tehokas puuttuminen ongelmiin on perusteltua myös kansantaloudellinen tilanne huomioon ottaen. Se huomauttaa, että mietinnössä ei käsitellä pikaluotto-ongelmien yhteyttä toimeentulotukeen eikä myöskään toimeentulotukilain uudistusta (1202/2007). Sen mukaan mietinnöstä on pääteltävissä, että pikaluottomarkkinoiden heikko sääntely vaikuttaa kielteisellä tavalla sosiaalitoimen toimeentulotukiasiakkaiden mahdollisuuksiin irtautua toimeentulotukiriippuvuudesta. Esitetty uudistus ehkäisisi maksuvaikeuksiin joutumista ja ylivelkaantumista.

Kuluttajavirasto katsoo, että ehdotus korostaa vapaata kilpailua ja kilpailun esteiden poistamista. Sen mukaan vahinkoja ja epäkohtia ehkäisevien ennakkollisten toimenpiteiden tulisi olla keskeinen kysymys luottojen helpon saatavuuden sijasta. Lisäksi Kuluttajavirasto huomauttaa, että muutamien satojen eurojen pikaluotot työllistävät virkamieskoneistoa erittäin paljon. Mietinnöstä ei kuitenkaan käy ilmi, onko asiassa pohdittu hel-

pon luotonannon synnyttämien vahinkojen kontrolloimisen, kuluttajien kasvavan velka-
taakan tason kontrolloimisen sekä raskaan luottorasituksen aiheuttaman ylivelkaantu-
neisuuden kustannuksia.

Helsingin käräjäoikeus katsoo, että paras vaihtoehto pikaluottoalan epäkohtiin puuttu-
miseksi vaikuttaisi olevan niin sanottu yhteissäätely. Tilannetta voitaisiin parantaa ke-
hittämällä pikaluottoyritysten sopimusehtoja ja itsesääntelyä sekä toimialan omin toimin
että yhteistyössä viranomaisten kanssa. Myös *Takuu-Säätiö* pitää itsesääntelyä lainsää-
dännön ja tehokkaan viranomaisvalvonnan ohella tärkeänä. Se toteaa toimivan itsesään-
telyn kuitenkin edellyttävän, että vähintäänkin huomattava osa alan toimijoista sitoutuu
noudattamaan sovittuja sääntöjä. *Kirkkohallitus* puolestaan painottaa, että pikaluottojen
tarjontaan liittyviä ongelmia tulee pyrkiä ehkäisemään myös tiedottamalla ja tukemalla,
sillä kirkon diakoniatyön kokemuksen mukaan pikaluottoja ottavat osin sellaiset henki-
löt, joiden elämänhallinta on heikkoa. *Suomen Yrittäjät ry* puolestaan muistuttaa, että
lainsäädännön ei tule olla ensisijainen väline ehkäistä kuluttajien velkaantumista.

Helsingin käräjäoikeuden mielestä joidenkin kysymysten jatkoselvittely olisi tarpeellista.
Se arvioi, että esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeudessa (lainanhakijan tunnistami-
nen) ja markkinaoikeudessa (lainan tarjoaminen ympäri vuorokauden) vireillä olevista
asioista saatavat ratkaisut saattaisivat avartaa kokonaisnäkemyksiä. Lisäksi käräjäoikeus
katsoo, että kokonaisuutta pitäisi arvioida paitsi kilpailuoikeudelliselta kannalta myös
suhteessa kulutusluottodirektiiviin (2008/48/EY). Se esittääkin harkittavaksi, tulisiko
pikaluottoja koskevat mahdolliset säädösmuutostarpeet yhdistää tutkittavaksi direktiivin
täytäntöönpanon yhteydessä.

Velkaneuvonta ry katsoo, että pikaluotot aiheuttavat niin vakavaa haittaa erityisesti nuo-
rille tai muutoin luottovälineiden käyttöön ja riskeihin tottumattomille kuluttajille, että
ne tulisi ensisijaisesti kieltää kokonaan. Myös *Katakombista Elämään Kansanliike ry*
kannattaa nykyisenkaltaisen pikaluottotoiminnan kieltämistä. *Suomen Asianajajaliitto*
ry ei puolestaan usko, että ongelmat poistuisivat esimerkiksi tekstiviestilainat kieltämäl-
lä, vaan siitä saattaisi seurata entistä suurempia ongelmia.

Kilpailuvirasto arvioi, ettei ehdotus sisällä merkittävässä määrin kilpailu- tai markkina-
vaikutusten arviointia. Se pitää tärkeänä, että tunnistamispalveluiden markkinoilla on
riittävästi kilpailua ja että nyt esitetyillä muutoksilla ei kuluttajansuojan nimissä rajoiteta-
isi kohtuuttomasti elinkeinonvapautta. Lisäksi se toteaa, että ehdotetuilla lakimuutok-
silla saattaa olla vaikutusta myös muihin finanssialan tuotteisiin kuin pikaluottoihin,
mihin seikkaan myös monet muut lausunnonantajat kiinnittävät lausunnossaan huomio-
ta.

Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry (jäljempänä *ASML ry*) katsoo, ettei ehdotetun
säätelyn vaikutuksia muihin kuin pikaluottoihin ole riittävästi arvioitu. *ASML ry:n*
mielestä soveltamisalan rajausten harkintaan, säädösehdotusten vaikutusten arviointiin
ja vaihtoehtoisten ratkaisujen punnintaan tulee kiinnittää jatkovalmistelussa enem-
män huomiota. Se myös huomauttaa, että ehdotuksessa on kovin vähän käsitelty sitä,
että ehdotus loisi Suomeen muista EU-maista poikkeavaa lainsäädäntöä. Lisäksi *ASML*
ry pitää ongelmallisena sitä, että tunnistamista säännellään samanaikaisesti useassa mi-
nisteriössä siten, ettei kokonaisuus näytä olevan riittävän kokonaisvaltainen, harkittu ja

analyttinen. Erityisesti markkina- ja sektorisääntelyn erot ovat jääneet analysoimatta. Seurauksena saattaa sen mukaan olla ylisääntely ja yleisesti käytössä olevien mallien ja tapojen tarpeeton syrjijminen.

Suomen Asiakastieto Oy toteaa, että pikaluottojen ja vastaavien vakuudettomien kulu- tusluottojen osuus yksityishenkilöiden velkomustuomioissa on kasvanut. Se kuitenkin huomauttaa, että maksuongelmien pääasiallinen syy on hallitsematon kulutus eikä se, millä kulutus on viimesijaisesti rahoitettu. Lisäksi se korostaa, että lainanhakijalla on aina luotonantajaa parempi tieto kyvystään ja halustaan maksaa laina takaisin.

Professori Kimmo Nuotio (jäljempänä *Nuotio*) pitää sinänsä hyväksyttävänä lähtökohta- na sitä, että luottokiskontaa koskeva säännös voi tulla sovellettavaksi pikaluottotoimin- taan, mutta huomauttaa, että rikosoikeudellisten keinojen merkitys jäänee jatkossakin hyvin vähäiseksi. Lisäksi Nuotio katsoo, että erilaisten vaihtoehtoisten sääntelykeinojen valikoimaa olisi arvioitava, ja mainitsee esimerkkinä koronoton sääntelyn ja toimilupa- järjestelmän.

4 YKSITYISKOHTAISET KANNANOTOT

4.1 Kuluttajansuojalain 7 luku

Säännösten soveltamisala

4 §. Tämän luvun 9, 10 ja 11 §:ää sekä 12 §:n 1 momenttia ei sovelleta kulutus- luottoon, jossa luottoaika on enintään kolme kuukautta. Tililuottoon sovelletaan kuitenkin 10 ja 11 §:ää. —.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Itä-Suomen hovioikeus, Oulun käräjäoikeus, Tampereen käräjäoikeus, keskusrikospoliisi, Kirkkohallitus, Suomen Asianajajaliitto ry, Suomen Yrittäjät ry ja Velkaneuvonta ry kannattavat luoton todellisen vuosikoron ilmoittamis- velvollisuuden laajentamista ehdotetulla tavalla. Myös *Valtakunnansyyttäjänvirasto* arvioi, että ehdotus parantaisi kuluttajien mahdollisuuksia saada asianmukaista tietoa luoton hinnasta.

Suomen Asiakastieto Oy pitää yleisesti informaatiovelvollisuuden korostamista hyvänä asiana, mutta huomauttaa, että luoton todellinen vuosikorko ei ole oleellinen tämänkal- taisen luotonannon yhteydessä, mihin seikkaan myös *keskusrikospoliisi* kiinnittää huo- miota. Suomen Asiakastieto Oy pitää kokonais kustannusten ilmoittamista selvästi eu- roissa ehkä parhaana ja jopa riittävänä tapana ilmaista pikaluoton kustannukset.

Katakombista Elämään Kansanliike ry katsoo, ettei luoton todellisen vuosikoron ilmoit- tamisella tai ilmoittamatta jättämisellä ole mitään merkitystä pikaluottojen markkinoin- nin yhteydessä. Pikaluottojen hinnat ovat tiedossa, mutta useimmiten pikaluottojen otta- jat ajattelevat olevansa pakkotilanteessa.

ASML ry ja *Suomen Kaupan Liitto ry* eivät kannata luoton todellisen vuosikoron ilmoit- tamisvelvollisuuden laajentamista kaikkiin lyhytaikaisiin hyödykesidonnaisiin luottoi- hin. *Suomen Kaupan Liitto ry* pitää ehdotusta ongelmallisena erityisesti siltä osin kuin

se koskisi elinkeinonharjoittajan kuluttajalle myöntämää maksuaikaa tämän ostaessa hyödykkeitä. *ASML ry* puolestaan katsoo, että hyödykesidonnainen erämaksaminen tulisi rajata todellisen vuosikoron ilmoittamisvelvollisuuden ulkopuolelle. Perusteluina se muun muassa toteaa, että verkkokaupassa ja muussa etäostamisessa hyödykkeen maksaminen erissä on vakiintunut ja totuttu tapa, eikä ole esitetty, että kuluttajilla olisi ollut hankaluuksia tai epäselvyyksiä etämyyntiin liittyvässä erämaksamisessa tai siihen liittyvässä hintainformaatiossa. Se korostaa, että pelkkien luottojen tarjonta ja hyödykesidonnainen erämaksaminen ovat aivan eri asemassa, sillä hankkiessaan tavara-hyödykkeitä kuluttaja on jo vertaillut hyödykkeitä keskenään ja päätenyt ostamaan jonkin tietyn hyödykkeen, ja tämän jälkeen kuluttaja valitsee käytännössä vain maksutavan. Lisäksi se huomauttaa, että kyse on yleensä melko alhaisen hintatason hyödykkeistä. Sekä Suomen Kaupan Liitto ry että *ASML ry* toteavat myös, että ehdotettu muutos aiheuttaisi luotonantajille lisäkustannuksia.

Suomen Kaupan Liitto ry pitää aiheettomana myös ehdotusta, jonka mukaan luottosopimuksen määrämuotoa edellyttävä sääntely ulotettaisiin koskemaan kaikkia tililuottosopimuksia, myös esimerkiksi vastakirjalla tapahtuvaa elintarvikkeiden ja muiden päivittäistavaroiden myyntiä. Sääntelyn kiristämistä ei ole perusteltu Suomen Kaupan Liitto ry:n mukaan riittävästi. Se myös huomauttaa, että sääntely on tiukempaa kuin mitä kulutusluottodirektiivissä edellytetään.

Lainanhakijan henkilöllisyyden tunnistaminen ja todentaminen

4 §.—Tämän luvun 9 a ja 9 b §:ää ei sovelleta hyödykesidonnaiseen kertaluottoon.

9 a §. Ennen kulutusluottosopimuksen päättämistä luotonantajan on todennettava luottoa hakevan henkilöllisyys huolellisesti. Jos henkilöllisyys todennetaan sähköisesti, luotonantajan on käytettävä vahvaa tunnistamismenetelmää.

Jos luotonantaja on jo aiemmin todentanut kuluttajan henkilöllisyyden 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, kuluttajan henkilöllisyys voidaan todentaa myös hänelle ensitunnistamisen jälkeen luovutetun henkilökohtaisen tunnisteiden avulla.

Asiakkaan tuntemisesta on lisäksi voimassa, mitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa (503/2008) säädetään.

Sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Itä-Suomen hovioikeus, Oulun käräjäoikeus, Tampereen käräjäoikeus, keskusrikospoliisi, Kirkkohallitus, tietosuojavaltuutettu, Väestörekisterikeskus, Katakombista Elämään Kansanliike ry, Suomen Asianajajaliitto ry ja Velkaneuvonta ry kannattavat ehdotusta. *Oulun käräjäoikeus* kuitenkin katsoo, että hyödykesidonnaisten kertaluottojen jättämistä säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle ei ole perusteltu riittävästi. *Väestörekisterikeskus* puolestaan katsoo, että ehdotettuja muutoksia tulisi tarkastella vielä yhdessä liikenne- ja viestintäministeriössä valmisteilla olevan tunnistamista koskevan lainsäädännön kanssa.

Helsingin käräjäoikeus pitää ehdotusta vahvan tunnistamismenetelmän käyttövelvollisuudesta hyväksyttävänä, jos se ei sisällä kilpailuoikeudellisia ongelmakohtia. Se kui-

tenkin katsoo, että jos väärinkäytökset sähköisessä luotonannossa ovat vähäisiä, velvoite ei kaikkine investointeineen ole välttämättä tarkoituksenmukainen. *Suomen Yrittäjät ry:n* mielestä identiteettivarkauksien määrä on jatkovalmistelussa selvitettävä. *Suomen Pienlainayhdistys ry* toteaa, että tunnistamisvirheiden määrää on lainvalmistelutyössä liioiteltu.

Tietosuojavaltautetun mukaan vahvaa tunnistamista tulisi vaatia sellaisissa sähköisissä palveluissa, joilla on taloudellista tai oikeudellista merkitystä palvelun käyttäjälle. Velvoite on johdettavissa henkilötietolain säännöksistä, eikä velvoitteista huolehtiminen ole siten sidottu käytettävissä olevaan tekniikkaan. Lisäksi tietosuojavaltautettu toteaa, että lainanhakijoiden asianmukaisen tunnistamisen laiminlyönti, jonka samalla voidaan katsoa ilmentävän laiminlyöntejä henkilötietolain mukaisissa huolellisuus-, suunnittelu- ja suojaamisvelvoitteiden noudattamisessa, aiheuttaa tiedon laadullisia puutteita ja vaarantaa siten rekisteröityjen yksityisyyden suojaa. Toimintaa, joka mahdollistaa niin sanotut identiteettivarkaudet, ei voida tietosuojavaltautetun käsityksen mukaan pitää lainmukaisena eikä siten myöskään hyväksyttävänä toimintana.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että liikenne- ja viestintäministeriössä on valmisteilla laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista. Sen mielestä olisi toivottavaa, että nyt ehdotetussa laissa viitattaisiin suoraan kyseiseen lakiin silloin, kun tarkoitetaan vahvaa sähköistä tunnistamista. Viittauksen tekemistä saattaa tosin vaikeuttaa se, että lait voivat olla yhtä aikaa eduskunnan käsiteltävänä. Jos viittausta ei toisaalta tehdä, ehdotuksessa käytetty vahvan tunnistamisen käsite saattaa muodostua jonkinlaiseksi ongelmaksi, sillä liikenne- ja viestintäministeriön lakiluonnoksessa vahvalle sähköiselle tunnistamiselle asetettavat vaatimukset ovat monin tavoin laajemmat kuin ehdotuksessa.

Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan ehdotuksesta saa sen vaikutelman, että myös yritysten suljetut järjestelmät voivat täyttää 9 a §:n edellytykset. Tätä voidaan sen mukaan pitää perusteltuna nykyisessä kehitysvaiheessa, jotta voidaan jättää tilaa myös syntyville tunnistamismenetelmille, mutta se pitää epätodennäköisenä, että loppukäyttäjät ainakaan pitkällä aikavälillä olisivat halukkaita hankkimaan tällaisia ainoastaan suljettuihin tarkoituksiin käytettäviä tunnistamisvälineitä.

Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että 9 a §:n 1 momentin jälkimmäinen virke muutettaisiin kuulumaan seuraavasti: ”--.Jos henkilöllisyys todennetaan sähköisesti, luotonantajan on käytettävä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain (1) 2 §:n 1 kohdassa määriteltyä ja sanotun lain (lausuntoversion) 3 §:n vaatimukset täyttävää sähköisen tunnistamisen menetelmää tai välinettä.” Tällöin ei siis edellytettäisi sitä, että palveluntarjoaja olisi tehnyt Viestintävirastolle (lausuntoversion) 4 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että silloin kun pykälissä tai perusteluissa tarkoitetaan sähköistä tunnistamista, sana ”sähköinen” olisi hyvä myös mainita.

Sisäasiainministeriö huomauttaa, että ilmaisu ”todentaa henkilöllisyys huolellisesti” on lähtökohtaisesti omiaan aiheuttamaan tulkinnanvaraisuutta ja erilaisia käytäntöjä, koska poliisi käyttää ilmaisua virallisia henkilöllisyyden osoittavia asiakirjoja (passi ja henkilökortti) myöntäessään. Ilmaisua tulisikin sen mielestä määritellä tarkemmin. Sisäasi-

ainministeriö katsoo kuluttajan oikeusturvan kannalta olevan erittäin tärkeää, että henkilöllisyyden todentaminen tehdään yhtä luotettavasti fyysisiä henkilöllisyyden osoittavia asiakirjoja myönnettäessä kuin vastaavia sähköisiä identiteettejä myönnettäessä. Se huomauttaa, että poliisin myöntämiä henkilöllisyyden osoittavia asiakirjoja ovat ainoastaan passi ja henkilökortti, ja katsoo, että esimerkiksi ajokortin tai kuvallisen kela-kortin käyttöä henkilöllisyystodistuksena tulisi ehdottomasti välttää, koska niitä ei ole tarkoitettu henkilöllisyystodistuksiksi, eikä myöntöprosessiin sen vuoksi sisälly perusteellista tunnistusta. Keskeistä sisäasiainministeriön mukaan on myös huomioida, ettei Suomessa ole lainkaan erityisesti identiteettivarkauksia koskevaa lainsäädäntöä.

Suomen Yrittäjät ry toteaa, että henkilöllisyyden luotettava tunnistaminen on sinällään kaikkien etu. Se suhtautuu kuitenkin *FiCom ry:n* ja *Keskuskauppakamarin* tavoin epäilevästi erityisesti säännöksen tarpeellisuuteen ja oikeasuhtaisuuteen. *Suomen Yrittäjät ry* huomauttaa, että pikaluoton hakeminen matkapuhelimella toisen henkilön tiedoilla täyttää usein rikoksen tunnusmerkistön, ja *Keskuskauppakamari* toteaa, että tunnistamisvirhe on luotonantajan vastuulla. *FiCom ry* puolestaan katsoo, että jatkovalmistelussa tulee tarkemmin analysoida, millaisten sektoreiden tunnistamistapahtumiin aidosti tarvitaan vahvaa tunnistamista. Se myös korostaa, ettei sektorikohtainen tunnistamistapahtuman sääntely saa muodostua esteeksi käytössä jo olevien tai potentiaalisten uusien palveluiden tarjoamiselle.

Suomen Pienlainayhdistys ry vastustaa ehdotusta ja viittaa lausunnossaan Jorma Jokelan mietinnöstä jättämään eriävään mielipiteeseen. *ASML ry* ja *GE Money Oy* vastustavat ehdotusta erityisesti siltä osin kuin se koskisi eräitä muita luottoja kuin pikaluottoja. *GE Money Oy* pitää ehdotusta ongelmallisena suurten ja pidempikestoisten luottojen osalta ja katsoo, että ehdotus muun muassa vääristää kulutusluottotoiminnan kilpailua sekä asettaa kuluttajat eriarvoiseen asemaan asuinpaikkansa ja sosiaalisen asemansa perusteella. Se myös huomauttaa, että suuremmissa ja pidempikestoisissa luotoissa ei ole ilmennyt ongelmia asiakkaan henkilöllisyyden todentamisessa, vaan vääriä tietoja annetaan yleisemmin esimerkiksi palkasta tai työnantajasta. *ASML ry* puolestaan huomauttaa, että etämyynissä väärinkäytökset ovat vähäisiä tai niitä ei käytännössä juuri esiinny. Se toteaa, että ehdotetut säännökset muuttaisivat merkittävästi etämyynnin toimintaedellytyksiä, ja katsookin, että luotolliset asiakastilit tulisi rajata hyödykesidonnaisten kertaluottojen tavoin säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. *GE Money Oy* ja *ASML ry* pitävät nykyisiä tunnistamismenetelmiä luotettavina, ja *ASML ry:n* mielestä henkilökohtaiseen allekirjoitukseen ja henkilökohtaisiin liitteisiin ja tarkistusmenettelyihin perustuvat asiointiprosessit tulisikin saattaa ehdotuksessa tarkoitetun huolellisen menettelyyn piiriin.

ASML ry:n mielestä ehdotuksessa olisi tullut myös tarkastella vaihtoehtoa, jossa pankki tarjoaa pikaluotonantajille palvelua, joka mahdollistaisi sen selvittämisen, onko luotonhakija ilmoitetun tilin haltija. Lisäksi *ASML ry* huomauttaa, ettei ehdotuksessa ole lainkaan huomioitu olemassa olevien asiakkuuksien jatkamista ja siihen liittyvän hyödyketarjonnan jatkumoa. Ehdotus johtaisi nykymuodossaan kertaluottojen ja asiakastilien osalta siihen, että vahvan tunnistamisen puuttuessa tarjonta kuluttajille tulisi lopettaa välittömästi, vaikka asiakkaat olisivat käyttäneet luotto- ja asiakastilipalvelua häiriöttä ja vaikeuksitta. Myös liikenne- ja viestintäministeriö kiinnittää huomiota siirtymäsäännöksen merkitykseen todeten, että säännöstä on pidettävä oikeaan osuneena, jos sen

tavoitteena on ollut mahdollistaa olemassa olevan asiakaskunnan säilyttäminen ilman 9 a §:n mukaista tunnistamista. Tietoyhteiskuntakehityksen ja yritysten taloudellisten mahdollisuuksien kannalta olisi suuri negatiivinen merkitys sillä, jos yritykset joutuisivat aloittamaan asiakaskunnan hankkimiseen uudelleen nollassa.

GE Money Oy katsoo, että jos vahva tunnistaminen halutaan pakolliseksi, tarvitaan tarkat säännökset muun muassa siitä, millaista tekniikkaa käytetään, mikä taho varmenteita antaa, mitä varmenteiden käyttö maksaa ja kuka järjestelmää valvoo. *GE Money Oy* ja *Suomen Pienlainayhdistys ry* toteavat, että nykyisin pankit hinnoittelevat Tupaspalvelun mielivaltaisesti. *Suomen Pienlainayhdistys ry* pitää pankkien Tupasjärjestelmän monopoliasemaa yleisesti ongelmallisena ja arvioi, että Tupasjärjestelmän luotettavuus olisi huomattavasti parempi, jos sen toiminnan periaatteet olisivat jonkin riippumattoman kolmannen tahon valvonnassa, eikä tunnuksia voitaisi esimerkiksi irtisanoa yksipuolisesi mahdollisten intressiristiriitojen vuoksi.

Rovaniemen hovioikeus katsoo, että sähköisten tunnistusmenetelmien kehittyessä 2 momentissa tarkoitettu kevennetty tunnistaminen tulisi ottaa käyttöön vasta, kun luotonantajien teknisistä valmiuksista ylläpitää vaadittavaa järjestelmää on esitetty riittävä selvitys. *Liikenne- ja viestintäministeriö* pitää ehdotettua 9 a §:n 2 momenttia käytännön kannalta hyvänä ratkaisuna.

Suomen Asiakastieto Oy:n mielestä vahvan tunnistamisen tulee voida tapahtua myös kolmannen osapuolen, ulkopuolisen tunnistamispalveluja tarjoavan palveluntarjoajan toimesta. Ulkopuolinen palveluntarjoaja voisi antaa näin kuluttajan käyttöön tämän henkilötunnukseen sidotun tunnusluvun, jota samaa tunnuslukua voisi käyttää useamman yrityksen kanssa ilman, että jokaisen kanssa tarvitsee tunnistautua vahvasti esimerkiksi Tupasta käyttäen. *Suomen Asiakastieto Oy* ehdottaakin, että 2 momenttia muutetaisiin kuulumaan seuraavasti: ”Jos luotonantaja tai jokin luotettava kolmas osapuoli on jo aiemmin todentanut kuluttajan henkilöllisyyden...”. *ASML ry* puolestaan kiinnittää huomiota momentin osalta siihen, että käytännössä kyse ei ole useinkaan kuluttajalle luovutetusta tunnisteesta, vaan kuluttajalla on usein itse mahdollisuus luoda tai generoida henkilökohtainen tunniste. Säännöksessä ei *ASML ry:n* mielestä myöskään oteta riittävästi huomioon puhelinasiointia. Se huomauttaa, että puhelinasioinnissa voidaan tarkistuskysymyksillä ja muilla menettelyillä riittävällä tavalla varmistua asioivan kuluttajan henkilöllisyydestä.

Sisäasiainministeriö kannattaa 9 a §:n 3 momentin muotoilua siitä, että luotonantajan on lisäksi noudatettava, mitä asiakkaan tuntemisesta rahanpesulaissa säädetään.

Henkilöllisyyden todentamista koskevien tietojen säilyttäminen

9 b §. Jos rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetusta laista ei muuta johdu, luotonantajan on säilytettävä tiedot, joiden perusteella luottoa hakeneen kuluttajan henkilöllisyys on todennettu, viiden vuoden ajan siitä, kun luotto on kokonaisuudessaan erääntynyt maksettavaksi. Luottosopimusta koskevan erimielisyyden synnyttyä todentamista koskevat tiedot on kuitenkin säilytettävä siihen saakka, kunnes asia on sovittu tai ratkaistu.

Sisäasiainministeriö ehdottaa, että pykälässä täsmennettäisiin, mitkä tiedot luotonantajan on säilytettävä. Asiakkaan todentamista koskevia tietoja olisivat esimerkiksi asiakkaan nimi, syntymäaika ja henkilötunnus, henkilöllisyyden todentamisessa käytetyn asiakirjan nimi, asiakirjan numero taikka kopio asiakirjasta. Jos asiakas on tunnistettu sähköisesti, tulisi säilyttää myös tiedot todentamisessa käytetystä menettelystä.

Helsingin käräjäoikeus pitää 5 vuoden säilyttämisaikaa pitkänä ottaen huomioon velan vanhentumisesta annetun lain säännökset. Myös *ASML ry* paljoksuu säilyttämisaikaa ja katsoo, että koko tallennusvelvollisuutta on jatkovalmistelussa harkittava uudelleen. *Suomen Asianajajaliitto ry:llä* ei sen sijaan ole huomauttamista ehdotuksen johdosta.

Varojen luovuttamista koskevat rajoitukset

9 c §. Jos kulutusluottoa haetaan ja se myönnetään kello 23:n ja 7:n välisenä aikana, kulutusluottosopimuksen nojalla myönnettävät varat saa suorittaa kuluttajalle vasta kello 7:n jälkeen. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei estä tililuoton luottorajan nostamista.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Itä-Suomen hovioikeus, Oulun käräjäoikeus, Tampereen käräjäoikeus, keskusrikospoliisi ja Velkaneuvonta ry ilmoittavat kannattavansa aikarajoitusta. *Oulun käräjäoikeus* toteaa, että ehdotuksen kielteisenä vaikutuksena on verkossa tapahtuvan palvelun heikkeneminen, mutta se arvioi ehdotuksen todelliset haitalliset vaikutukset varsin vähäisiksi.

Rovaniemen hovioikeus ja *Velkaneuvonta ry* huomauttavat, että harkitsemattomasti yöaikaan otetut pikaluotot ovat vain yksi ongelman osasyistä arvioitaessa kokonaisuutena seikkoja, joiden johdosta pikaluotoista on tullut erityisesti nuorten kuluttajien ongelma. *Rovaniemen hovioikeus* myös arvioi, että aikarajoitus saattaa kasvattaa muina aikoina tehtävien pikaluottohakemusten määrää, minkä vuoksi aikarajoituksen vaikutusta kuluuskäyttäytymiseen tulee harkita. Se toteaa, että ex tempore -tyyppistä lainanottoa voitaisiinkin hillitä esimerkiksi lisäämällä lakiin säännös, jonka mukaan yritys siirtäisi lainarahat asiakkaalle tietyn harkinta-ajan jälkeen sekä edellyttämällä aina vahvaa sähköistä tunnistamista.

Suomen Asianajajaliitto ry katsoo, että lainan hakemista ja myöntämistä koskevaa aikarajaehdotusta voisi pohtia tarkemmin eri lainanhakemistavat huomioon ottaen. Se katsoo, että verkkopankissa asiointia ei ehkä ole tarpeen rajata tiettyyn kellonaikaan, kun taas tekstiviestilainojen osalta aikarajat voisivat olla jopa ehdotettua tiukemmat. Suomen Asianajajaliitto ry huomauttaa, että tekstiviestillä lainaa haettaessa lainaan liittyvä viestintävälineen luonteesta johtuvia rajoituksia, ja myöskään olosuhteet, jossa lainaa haetaan tekstiviestillä kello 21:n jälkeen, eivät välttämättä ole omiaan suosimaan harkittua lainanhakemista. Tämän vuoksi Suomen Asianajajaliitto ry:n mielestä voitaisiinkin pohtia, tulisiko tekstiviestilainaa voida edes hakea kello 21:n ja 7:n välisenä aikana. Myös *Tampereen käräjäoikeus* pitää tällaista tiukempaa rajoitusta mahdollisena ja yksilönvapauden kannalta ongelmattomana.

Helsingin käräjäoikeus ei pidä ehdotusta tarpeellisena ja katsoo, että asiaa pitäisi pohtia myös jäsenvaltioiden rajat ylittävän luotonannon kannalta. Myös *EK, FiCom ry, Fi-*

nanssialan Keskusliitto ry, Keskuskauppakamari, ASML ry ja Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y. suhtautuvat ehdotukseen kriittisesti, sillä se vaikuttaa pikaluottojen ohella myös perinteisiin kulutusluottoihin. *EK:n* mukaan kiello tulisikin rajoittaa koskemaan vain sellaisia tyyppillisiä pikaluottoja, joiden kohdalla harkitsemattomuutta on esiintynyt.

Finanssialan Keskusliitto ry katsoo, että ehdotus osaltaan tarpeettomasti rajoittaa luottolaitosten mahdollisuutta kehittää esimerkiksi etäpalvelupisteiden kautta henkilökohtaisina palveluina myönnettäviä luottoja. Ehdotus ei myöskään ole linjassa Euroopan unionin alueen yhtenäistämiskehityksen kanssa, ja aikarajoitusten säätäminen olisi myös vastoin yleistä pyrkimystä edistää sähköistä asiointia ja hyödyntää tietoyhteiskunnan tarjoamia palveluja. *Keskuskauppakamari* huomauttaa, että kuluttajien työajat ja muut ajankäyttötavat vaihtelevat merkittävästi, ja on perusteetonta estää kuluttajaa asioimasta oman pankkinsa kanssa ilta- tai yöaikaan. Se myös toteaa, ettei ehdotus ylipäänsä vaikuta ylivelkaantumisen estämiseksi kovinkaan hyödylliseltä.

Muut muutokset kuluttajansuojalakiin

11 a §. Hyödykesidonnaisen kertaluoton etämyynnissä 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa säädetyt vaatimukset voidaan täyttää siten, että kuluttajalle hyödykkeen toimittamisen yhteydessä annetaan tai lähetetään sopimuskappale, joka sisältää 11 §:n 1 momentissa tarkoitetut sopimusehdot ja muut tiedot.

Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry:llä ei ole huomauttamista ehdotukseen. Se kuitenkin korostaa poikkeussäännöksen tarpeellisuutta.

24 §. — Valvontaviranomainen voi tämän luvun 9 a §:n noudattamista valvoessaan pyytää Viestintävirastolta lausuntoa siitä, onko luotonantajan käyttämä sähköinen henkilöllisyyden todentamismenetelmä mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettu vahva tunnistamismenetelmä.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää ehdotusta sikäli hyvänä, että vaikka yrityksen käyttämää suljettua tunnistamismenetelmää ei välttämättä yleisesti tarjota markkinoilla, se voi silti täyttää vahvalle sähköiselle tunnistamiselle asetetut vaatimukset. Menetelmä saattaa kuitenkin olla sellainen, johon Viestintävirasto ei ole perehtynyt, joten arvio siitä, ettei ehdotuksesta aiheudu Viestintävirastolle kustannuksia, ei välttämättä pidä paikkansa. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että koska Viestintävirasto on nettobudjetoitu laitos, sillä tulee olla mahdollisuus veloittaa 24 §:n 3 momentin mukaisten tehtävien suorittamisesta aiheutuneet kustannukset valtion maksuperustelain mukaisesti. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa, että myös tässä kohdassa viitattaisiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annettavan lain säännöksiin.

4.2 Rikoslaki – luottokiskonta

36 luvun 6 §:n 2 momentti. Kiskonnasta tuomitaan myös se, joka luotonannossa ottaa tai edustaa itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa luotonantajan suoritukseen ottaen erityisesti huomioon

myönnetyn luoton määrä, luottoaika ja luottosopimuksen muut ehdot sekä myönnettyyn luottoon liittyvä luottoriski.

Itä-Suomen hovioikeus, Tampereen käräjäoikeus, keskusrikospoliisi, Kirkkohallitus ja Velkaneuvonta ry kannattavat ehdotusta. Myös *sosiaali- ja terveysministeriö, Rovaniemen hovioikeus, Oulun käräjäoikeus, Valtakunnansyyttäjänvirasto ja Suomen Asianajajaliitto ry* pitävät säännöksen uudistamista tarpeellisena. *Velkaneuvonta ry* katsoo, että välittömästi säännöksen voimaantulon jälkeen tulisi tutkinnallisoin keinoin selvittää säännöksen soveltuvuutta pikaluottoihin.

EK pitää kiskontaa koskevaan säännökseen suunniteltuja muutoksia elinkeinonharjoittajien kannalta melko ankarina esimerkiksi siltä osin kuin tietyyppisissä luotoissa täysin yleisesti noudatetun hintatason mukaisesta korosta sopimista voitaisiin yksittäisen elinkeinonharjoittajan osalta arvioida rikoslaissa kriminalisoituna kiskontana. *EK* ja *Suomen Asiakastieto Oy* eivät näe erityistä tarvetta kiskontasäännöksen muuttamiselle. *Helsingin käräjäoikeus* puolestaan katsoo, että kiskontasäännöksen muutos tuntuisi tarpeettomalta, jos valvontaviranomaisten mahdollisuuksia toteuttaa valvontaa parannettaisiin.

Oulun käräjäoikeus arvioi, että tunnusmerkistön täyttymistä arvioitaessa huomioon otettavien seikkojen luetteleminen säännöksessä helpottaa jossakin määrin säännöksen soveltamista. Se kuitenkin katsoo *Helsingin käräjäoikeuden* ja *Takuu-Säätiön* tavoin, ettei säännös ole riittävän täsmällinen. *Helsingin käräjäoikeus* kiinnittää huomiota säännöksen kohtiin ”ottaen erityisesti huomioon” ja ”luottoriski” ja toteaa, että säännöksen sanamuotoa ja perusteluja tulisi vielä pohtia erityisesti täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksen valossa. Käräjäoikeus huomauttaa, että luottoriski on sitä suurempi, mitä velkaantuneempi lainanottaja on, mutta se pitää epäuskottavana, että tällaisella kuluttajalla voisi olla jonkin verran muita lainanottajia korkeampi korko. *Takuu-Säätiö* arvioi, että säännöksen epätäsmällisyys voi nostaa oikeudenkäyntikynnyksen liian korkeaksi.

Valtakunnansyyttäjänvirasto, keskusrikospoliisi ja Nuotio katsovat, että voimassa oleva säännös sopii huonosti pikaluottoihin. *Nuotion* mielestä oikeustilan epäselvyys olisi syytä tuoda perusteluissa vieläkin selvemmin esille, koska epäselvyys on käytännössä johtanut siihen, ettei luottokiskontaa koskevaa säännöstä ole sovellettu.

Valtakunnansyyttäjänvirasto katsoo, että ehdotuksen perusteluissa tulisi ilmetä joitakin tyyppitapauksia, jolloin luottokiskontaan katsotaan toteutuvan pikaluottotapauksessa vuosikoron liikkua nykyisellä tai nykyistä korkeammalla tasolla, vaikka tiettyä vuosikoron määrää ei perusteluissa voitaisikaan asettaa. Myös *Nuotion* mielestä perusteluissa tulisi kyetä antamaan jonkinlaisia esimerkkejä säännöksen ja sen sisältämien arviointikriteerien soveltamisesta, jotta alalla toimivat yritykset voivat ottaa näkökohdat toiminnassaan huomioon. Lisäksi *Nuotio* pitää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta tärkeänä, että perusteluissa ilmaistaan selvemmin, millä tavalla oikeustilaa pyritään tarkkaan ottaen muuttamaan, mihin seikkaan myös *Suomen Asiakastieto Oy* kiinnittää lausunnossaan huomiota.

Nuotio katsoo, että säännöksen muotoilu on sinänsä varsin onnistunut. Hän pitää tärkeänä, että säännöksessä otetaan huomioon liiketaloudellinen ajattelutapa eli juuri ne kriteerit, jotka todellisuudessa vaikuttavat luoton hintaan ja ehtoihin. Rangaistavan kiskonnan tulee poiketa karkeasti siitä, mikä on suhteellisuusarvioinnissa kohtuullista.

Nuotio huomauttaa, ettei työryhmän ehdotuksessa ole käsitelty kysymystä oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamisesta luottokiskontaan, joskaan oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottaminen luottokiskontaan ei tuntuisi hänen mielestään luontevalta. *Nuotio* katsoo, että myös yksilöllisen rikosvastuun kohdentamisesta olisi aiheellista lausua. Lisäksi huomiota tulisi kiinnittää luottokiskontasäännöksen ja törkeän kiskonnan väliseen suhteeseen, vaikkakin *Nuotio* toteaa, että törkeää kiskontaa koskevan säännöksen soveltaminen pikaluottotoimintaan tuntuisi varsin epäluontevalta.

Lisäksi *Nuotio* toteaa, että rikosoikeudellisten keinojen käyttöön ammattimaisessa luotonantotoiminnassa liittyy ongelmia, joiden käsittely vaatisi laaja-alaisen ja selvemmin rikosoikeuden suunnasta tapahtuvan analyysin. *Nuotio* pitää tärkeänä myös tarkkaa kriminaalipoliittista analyysia, jotta rikosoikeuden keinoin ei pyrittäisi ratkomaan moraalisloukkoja ongelmia.

Keskusrikospoliisi korostaa, että pelkästään laskennalliseen vuosikorkoon perustuva vertailu ei sovellu pääomaltaan pienten lainojen kustannusten ja niiden kohtuuttomuuden arviointiin. Lisäksi se katsoo, ettei säännösehdotuksen sanamuoto nettoperiaatteen osalta vastaa perusteluita ja toivookin lakiin kirjausta siitä, että koron ja mahdollisesti kiskonnalla saadun hyödyn laskeminen perustuisi nettohyötyyn. Se toteaa, että kysymystä nettoperiaatteen soveltumisesta ei ole nykyisin yksiselitteisesti ratkaistu oikeuskäytännössä tai -kirjallisuudessa.

4.3 Korkolaki – viivästyskoron määrä

4 §:n 2 momentti. Jos 1 momentin mukaan määräytyvä viivästyskoron määrä on alempi kuin velalle eräpäivää edeltäneeltä ajalta maksettava korko, viivästyskoron määrä on maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää. Jos velallisen sitoumus liittyy kulutusluottosopimukseen tai muuhun tämän lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuun sopimukseen, viivästyskoron määrä on kuitenkin maksettava tämän perusteen mukaan enintään 180 vuorokauden ajan siitä, kun sopimukseen perustuva velka on kokonaisuudessaan erääntynyt, tai, jos velkaa koskeva tuomioistuimen tuomio on annettu ennen tämän ajanjakson päättymistä, tuomion antamiseen asti.

Ehdotusta kannattavat nimenomaisesti *sosiaali- ja terveysministeriö, Oulun kärjäoikeus, keskusrikospoliisi, Kirkkohallitus, Kuluttajavirasto, Katakombista Elämään Kansanliike ry, Takuu-Säätiö ja Velkaneuvonta ry*. Myös *Rovaniemen hovioikeus* suhtautuu ehdotukseen myönteisesti. *Kuluttajavirasto* arvioi, että ehdotus parantaisi käytännössä velallisen asemaa.

Ehdotusta sen sijaan vastustavat *Itä-Suomen hovioikeus, Helsingin kärjäoikeus, EK, FiCom ry, Finanssialan Keskusliitto ry, GE Money Oy, Keskukskauppakamari, Suomen Asiakastieto Oy, ASML ry, Suomen Kaupan Liitto ry ja Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y.* Myös *Tampereen kärjäoikeus, Suomen Asianajajaliitto ry ja Suomen Yrittäjät*

ry suhtautuvat ehdotukseen epäilevästi. *Valtiovarainministeriö* pitää ehdotusta tarpeettomana ja perustelemattomana.

Muutokseen kriittisesti suhtautuvat lausunnonantajat perustelevat näkemystään pitkälti Finanssialan Keskusliitto ry:n edustajan Reima Leton eriävässä mielipiteessä esitetyillä perusteilla. Lausunnoissa muun muassa todetaan, että ehdotus antaa velallisille vääränlaisen signaalin ja voi siten heikentää yleistä maksumoraalia. Lisäksi huomautetaan, ettei säännöksen soveltuminen edellytä minkäänlaista maksukyvyn heikkenemistä, vaan säännös hyödyttäisi automaattisesti kaikkia myöhässä lainansa maksavia. Joidenkin lausunnonantajien mukaan muutos saattaisi myös nostaa juoksukorkoja ja vaikuttaa näin negatiivisesti niiden kuluttajien asemaan, jotka hoitavat maksunsa ajallaan. Lisäksi huomautetaan, ettei vastaavaa säännöstä ole voimassa missään muussa EU-maassa ja että olemassa olevat ylivelkaantumista ehkäisevät keinot ovat riittäviä. Ehdotusta kritisoidaan myös sillä perusteella, ettei säännös kohdistuisi ainakaan nykyisellään lainkaan pikaluottoihin, vaan esimerkiksi hyvin yleisiin luottokorttiluottoihin, kuten Visa- ja MasterCard -luottoihin.

Velkaneuvonta ry pitää ymmärrettävänä, että pankki- ja rahalaitoksia edustavat ja näiden yhtiöiden valvonnassa nykyisen toimintatavan hyväksyneet tahot vastustavat esitystä, mutta katsoo, ettei ole perusteltavissa, miksei viivästysseuraamus voisi olla kaikessa luotoksessa samansuuruinen. Se toteaa, että kohtuuttomat viivästyskorot lisäävät velkaantuneen velkaongelmia, ja muun muassa velkaongelmien ehkäisyn vuoksi muutos on erittäin ajankohtainen ja tarpeellinen. Lisäksi se arvioi, ettei ehdotus heikennä yleistä maksumoraalia. *Katakombista Elämään Kansanliike ry* pitää virheellisenä puolestaan Finanssialan Keskusliitto ry:n edustajan eriävässä mielipiteessä esitettyä näkemystä korkojen nousemisesta.

Velkaneuvonta ry:n mielestä olisi selkeämpää, jos lakisääteinen viivästyskorko alkaisi juosta luotolle jo eräpäivästä lukien, mutta toteaa, että velkojien ja velallisten yhdenvertainen kohtelu puoltaa mietinnössä ehdotettua mallia. *Oulun käräjäoikeus* huomauttaa, että velkomustuomion keskimääräiseen antamisaikaan pohjautuvan sääntelymallin vallinnan perustelu jää epäselväksi.

Jotkut lausunnonantajat ovat ymmärtäneet ehdotuksen siten, että se vaikuttaisi nykyisin nimenomaan pikaluottoihin. Tältä pohjalta *sosiaali- ja terveysministeriö* katsoo, että määräaika voisi olla 180:aa vuorokautta lyhyempikin, esimerkiksi 90 vuorokautta.

5 MUITA HUOMIOITA

Helsingin käräjäoikeuden mielestä luotonantajan informointivelvollisuutta on tärkeää korostaa, minkä vuoksi informointivelvollisuuden ja sopimusehtojen valvontaa tulisi helpottaa. Mahdollisesti riittävänä toimenpiteenä käräjäoikeus pitää esimerkiksi luotonantajien rekisteröitymisvelvollisuutta. Voimakkaampi keino olisi asettaa pikaluottojen tarjoajat Rahoitustarkastuksen valvonnan piiriin. Myös *Katakombista Elämään Kansanliike ry*, *Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y.*, *Suomen Pienlainayhdistys ry* ja *Velkaneuvonta ry* katsovat, että pikaluottotoiminnan tulisi olla luvanvaraista taikka että pikaluottoyritysten tulisi rekisteröityä. *Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y.* pitää sopivana valvontaviranomaisena Rahoitustarkastusta. Myös *keskusrikospoliisi* pitää pika-

luottotoiminnan luvanvaraisuutta tai muuten julkisen valvonnan alaiseksi toiminnaksi säätämistä harkitsemisenarvoisena ja muistuttaa, että yhtenäinen euromaksualue voi johtaa siihen, että pikaluottoja voidaan hakea sähköisesti Suomen ulkopuolelta, jolloin luottotoiminta on vaikeammin kansallisesti ohjattavissa.

Suomen Kuluttajaliitto ry toteaa, että jatkossa olisi pohdittava, miten pikaluottoihin liittyvää elinkeinotoimintaa voisi tehokkaasti rajoittaa yhteiskunnallisten ongelmien ehkäisemiseksi.

Kirkkohallitus, Kuluttajavirasto ja Velkaneuvonta ry katsovat, että vastuullista toimintaa luotonannossa tulisi säännellä tarkemmin. *Kuluttajaviraston* näkemyksen mukaan näin voidaan oletettavasti poistaa parhaiten pikaluottojenkin tarjonnassa esiintyneitä ongelmia ja epäkohtia. *Rovaniemen hovioikeus* toteaa, että luotonantaja voi osoittaa vastuullisuuttaan eriyttämällä informaatiotaan eri kohderyhmien mukaan ja pitämällä huolta siitä, ettei keskivertokuluttajaa heikompien kuluttajien hyväuskoisuutta ja kokemattomuutta käytetä hyväksi. Vastuullisen luotonantajan pitäisi aina kertoa asiakkaalle myös kaupallisesti riippumattomista tiedonlähteistä ja neuvontatahoista.

Kirkkohallitus ja Takuu-Säätiö katsovat, että talous- ja velkaneuvonnan resurssien riittävydestä tulisi huolehtia nykyistä paremmin, ja ne pitävät myös sosiaalisen luottotuksen kehittämistä erittäin tärkeänä. Lisäksi Kirkkohallitus katsoo, että mahdollisuuksia turvautua sovitteluun tai velkajärjestelyyn myös pikaluottojen yhteydessä tulisi parantaa.

Keskusrikospoliisi, Takuu-Säätiö ja Suomen Pienlainayhdistys ry kannattavat positiivisen luottotietorekisterin perustamista. *Katakombista Elämään Kansanliike ry* puolestaan ehdottaa korkokaton asettamista pikaluotoille.

LIITE**Pikaluottotyöryhmän mietinnöstä pyydettiin lausuntoa seuraavilta viranomaisilta ja yhteisöiltä:¹**

sisäasiainministeriö
 valtiovarainministeriö
 liikenne- ja viestintäministeriö
 työ- ja elinkeinoministeriö
 sosiaali- ja terveysministeriö

Itä-Suomen hovioikeus
 Rovaniemen hovioikeus
 Vaasan hovioikeus*
 Helsingin kärjäoikeus
 Oulun kärjäoikeus
 Tampereen kärjäoikeus
 Turun kärjäoikeus*

Valtakunnansyyttäjänvirasto

keskusrikospoliisi
 Kilpailuvirasto
 kuluttajariitalautakunta*
 Kuluttajavirasto / kuluttaja-asiamies
 Puolustusvoimien pääesikunta*
 Rahoitustarkastus (nykyinen Finanssivalvonta)
 tietosuojavaltuutettu
 Viestintävirasto*
 Väestörekisterikeskus

Helsingin yliopisto / Professori Kimmo Nuotio

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK
 FiCom ry
 Finanssialan Keskusliitto ry
 GE Money Oy
 Katakombista Elämään Kansanliike ry
 Keskuskauppakamari
 Kirkon diakonia ja yhteiskuntatyö*
 Kuluttajat – Konsumenterna ry*
 Suomen Asiakkuusmarkkinointiliitto ry
 Suomen Asianajajaliitto ry
 Suomen Kaupan Liitto ry
 Suomen Kuluttajaliitto ry
 Suomen Perimistöimistöjen Liitto r.y.

---

¹ (*):llä merkityiltä ei saatu lausuntoa.

Suomen Pienlainayhdistys ry
Suomen Yrittäjät ry
Takuu-Säätiö
Teleforum ry*
Velkaneuvonta ry
Öljy- ja Kaasualan Keskusliitto ry

Lisäksi lausunnon antoivat seuraavat tahot:

Kirkkohallitus
Suomen Asiakastieto Oy

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2009

1. Hallinto-oikeuksien sähköinen tiedoksianto Veronsaajien oikeudenvalvontayksikköön
2. Jatkokäsittelylupa hovioikeudessa. Lausuntotiivistelmä

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
puh. (09) 160 03
www.om.fi

PB 25
00023 STATSRÅDET
tfn (09) 160 03
www.jm.fi